

مقدمه

آشنا نمودن آرشیوها، آرشیویستها و عامه مردم با استراتژیها و اقداماتی که در آرشیوهای امریکای لاتین صورت می گیرد تا داشته های اسنادی خود را منتشر کرده و به دیگران بشناسانند، و ارتقاء سطح برنامه ها و اقداماتی که برای نزدیک شدن به جامعه انجام می شود و تصویر مناسبی از آرشیو ارائه می دهد تا هویت آنرا تأیید کند، از اهداف این مقاله می باشد.

فعالیت‌های علمی و فرهنگی در آرشیو

تا چندی پیش، تنها بخشی از آرشیو را که به محققین خاصی سرویس می داد، می شناختیم، اما امروزه آن مفهوم تغییر کرده و بدون حذف آن زمینه خاص، آرشیو به مرکز توسعه فعالیت‌های فرهنگی، علمی و تفریحی تبدیل و با زندگی علمی و فرهنگی مردم عجین شده است. در این راستا، آرشیوها باید خدماتشان را افزایش داده، مجدداً اهداف خود را تبیین نمایند تا به آنچه که مطابق خواست مردم جهان در آستانه قرن بیست و یکم می باشد، دست یابند. همچنین آرشیوها باید تلاش کنند مانند مؤسسات آموزشی در جامعه حضور دائمی داشته و فعالیت‌های متنوعی در این زمینه انجام دهند تا مردم با سلاتنق مختلف از آنها استفاده کنند.

آرشیویکی از مؤسسات بسیار مهم هر کشوری است زیرا، منابع مهمی را نگهداری می کند. این منابع به مردم یک کشور امکان می دهد تا هویت اجتماعی خود را شناخته، آن را حفظ نمایند. همچنین آرشیو نقش اول را در تحقیقات مورد نیاز جامعه دارد زیرا مواد اولیه این تحقیقات یعنی اسناد را نگهداری و طبقه بندی کرده، در اختیار مخاطبین قرار می دهد. آرشیو اداری و تاریخی، باید اسناد را به عنوان منابع اولیه تحقیقات در زمینه های مختلف علمی حفظ کند، چرا که این اسناد حاوی اطلاعات سیاسی، اجتماعی و اقتصادی کشور هستند. این اطلاعات برای همه مردم جامعه، حیاتی است به طوری که باید شناخته شده و در اختیار همگان قرار گیرد. با این حال نباید محدودیتهایی را که در هر کشوری در خصوص دستیابی به اسناد وجود دارد نادیده گرفت.

اهمیت ترویج فرهنگ آرشیوی

«هر چند اغلب، فقط آرشیویستها و محققین را می شناسیم، اما آرشیویک پدیده ایستا و مرده نیست، بلکه باید به روح و زندگی جاری در دل آن پی برد و واقف شد. آرشیو باید مرکز تجمعات، کنفرانسها و برپایی نمایشگاهها باشد.»^(۳) هدف نهایی آرشیوها گسترش مفهوم آرشیو است یعنی: «ارائه خدمات به جامعه از طریق معرفی اسناد و اطلاعاتی که در آنها وجود دارد.»^(۴) با انجام اقدامات فرهنگی که بر پایه تبلیغات قرار دارد، اطلاعات و فعالیت‌های آرشیوی در اختیار عموم قرار می گیرد. این تبلیغات به دو شکل درونی و بیرونی انجام می گیرد. تبلیغات درونی شامل کلیه خدماتی است که به مراجعین به آرشیو ارائه می شود. تبلیغات بیرونی شامل اقداماتی است که برای آشنایی شهروندان صورت می گیرد. در سالهای اخیر با پیشرفت فناوری، آرشیو به صورت دانش و علم درآمده، به عنوان مرکز اطلاع رسانی از اهمیت فراوانی برخوردار گردیده است و شکل جدیدی از خدمات را به مراجعین و مخاطبین مختلف ارائه می نماید. آرشیو در پی بدست آوردن نقش فعال در جامعه است و با ارائه طرحها و برنامه های مختلف در طیف وسیعی، شهروندان را ترغیب می کند تا به مراکز آرشیوی مراجعه نمایند و به آنها خدمات ارائه می دهد. در

ترویج فرهنگ

آرشیوی

نویسنده: آنا ویرجینیا

گارسیا دوبندیکتینی

ترجمه: مریم سادات حسینی

طرح‌های عمومی ترویج فرهنگ آرشیوی

○ انتشارات

بیشتر آرشیوهای آمریکای لاتین سعی کرده‌اند قوانین مربوط به استفاده کنندگان، محققین، آرشیویستها و بطور کلی همه مردم را منتشر نمایند. موضوعات متنوعی در این زمینه وجود دارد، از نظرات و شیوه‌های عملی گرفته تا موضوعاتی که مورد علاقه محققین و عامه مردم است. به همین منظور آرژانتین، برزیل، کلمبیا، کاستاریکا، اکوادور، مکزیک و پرو نشریاتی دارند که معمولاً سالانه بوده و بهترین وسیله برای رشد و پویایی فعالیتهای آرشیوی در کشورهای منطقه می‌باشند.

آرشیوهای کشورهای آمریکای لاتین با استفاده از فناوری روز و پایه‌های الکترونیکی امکاناتی را فراهم کرده که محقق در همه حال برای کار مطالعاتی خود، اسنادی را که در اطاق تحقیق آرشیو می‌توان در اختیار داشت، در بیرون از آرشیو مطالعه نماید. به این ترتیب انتشار نشریات مرزهای موجود را در نوردیده و به راحتی اطلاعات مختلف در دسترس استفاده کنندگان قرار می‌گیرد. در این نشریات دورنمایی از فعالیتهای آرشیوی که در سطح منطقه یا بین الملل انجام گرفته، ترسیم می‌شود و عموماً دارای زمانبندی کوتاه مدت می‌باشد. (در بعضی موارد به صورت ماهانه یا فصلنامه و یا هر شش ماه یکبار به چاپ می‌رسد)

وسيله مهم ديگر براي انتقال اطلاعات چاپ فهرست اسناد نمايشگاهها است، زيرا اين فهرستها حاوي اطلاعاتي از مخازن اسناد در باره يك موضوع خاص مي‌باشد. آرشیوهای آمریکای لاتین برای معرفی آنچه به چاپ می‌رسانند باید از امکانات و وسایل مختلفی که در دسترس دارند استفاده کنند. امروزه برنامه‌های استفاده از فناوری، کارها را آسان کرده است. در صورت عدم دسترسی به این برنامه‌ها باید از امکانات موجود نهایت استفاده را کرد. [برگزاری دوره‌های اطلاع‌رسانی، سمینارها، دوره‌های یکروزه یا بازار هفتگی کتاب].

○ نمايشگاه اسناد

یکی از روشهایی که در آمریکای لاتین بسیار مورد استفاده قرار می‌گیرد برگزاری نمايشگاه اسناد است که اکثر آهمزمان با رویداد مهم ملی ترتیب داده می‌شود. این نمايشگاهها، گاه بطور موقت و گاه به صورت سیار می‌باشد که در صورت سیار بودن، عده بیشتری از آن بازدید می‌کنند. در موارد استثنایی نمايشگاه در خارج از مرزها و به درخواست کشور میزبان یا موسسه‌ای بین‌المللی تشکیل می‌شود، مثلاً در سالروز تولد یا واقعه مهم تاریخی که کشور درخواست کننده، با آن رویداد تاریخی جهانی، وجوه مشترک داشته و یاد در شکل‌گیری آن رویداد نقش داشته است. در سالهای اخیر تحولات زیادی در نحوه برپایی نمايشگاه بوجود آمده است. در کنار اسناد دست‌نویس، از اسناد صوتی، تصویری، نقشه‌ها، گرافیک و مواد دیگر غیر آرشیوی نیز استفاده می‌شود.

○ بازدید همراه با راهنما

برنامه بازدید دانش‌آموزان و افراد مسن، اقدام بسیار مهمی است که در آرشیوهای آمریکای لاتین اجرا می‌شود و با این کار عده زیادی از مردمی که به اهمیت آرشیو و اسناد موجود در آن (چه به لحاظ اهمیت اداری، قانونی و یا

این راستا باید از فناوریها و ابزارهای استفاده کند که ارائه خدمات گوناگون به متقاضیان و اموری را که به طور سنتی به آرشیو محول شده (تحقیقات، نمايشگاهها) امکان‌پذیر نماید.

اصولاً در این روش آرشیو نقش مربی را دارد. نقشی که برای پیشرفت اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور مفید خواهد بود. آرشیو بدون فوت وقت باید برای ایجاد حساسیت در میان مردم و برقراری ارتباط با آنها در جستجوی بهترین استراتژی باشد تا ابعاد علمی و فرهنگی آرشیو اداری و تاریخی را منتشر کند و از این طریق ارزش آنها را نشان دهد. آرشیو باید بسیار پویا بوده و طرحها را به سمت بعد تربیتی و برقراری صلح هدایت کند تا ارزشهای بومی را حفظ کرده و به این ترتیب بخش دیگری از مردم را که به دلیل ناآگاهی، به آرشیو توجهی ندارند، به سوی خود جلب نماید.

انتشار شاخصه‌های علمی و فرهنگی، امکان دسترسی به اسناد و آرشیو را برای سایر شهروندان و عامه مردم فراهم می‌کند.

باید توجه داشت که برای تحقق این طرحها و انجام درست فعالیتهای نیازمند ابزار و دستمایه‌های اقتصادی، انسانی، مادی، فنی، علمی، زمان و حساسیت جامعه می‌باشیم. همچنین باید شاخصه‌های ملی که فعالیتهای براساس آن تنظیم شده، مشخص گردد تا پس از انجام، موفقیت حاصل گردد. برای دستیابی به مخاطبین بیشتر، باید طرحهای قوی تهیه کرد که در آنها اسلوب شناسی، رعایت و حیطة کاری به دقت مشخص گردد. این طرحها باید به دقت زمانبندی شده باشند تا در موقع مقرر به پایان برسند.

ارتباط تنگاتنگی میان توسعه جامعه و استفاده مناسب از اطلاعاتی که در دسترس آنهاست، وجود دارد و آرشیو مسئول برقراری این ارتباط است زیرا اسناد در آنجا نگهداری و طبقه‌بندی می‌شوند، در نتیجه آرشیویستها بعنوان افراد حرفه‌ای باید اسناد را منتشر ساخته و پویایی و فایده‌ای را که آرشیو برای بهبود وضعیت جامعه و محیط پیرامون آن دارد، به دیگران بشناسانند.

«ژان پی‌یر والت» در این مورد می‌گوید: «بدون درک مناسب و دقیق از آنچه که هویت جامعه را می‌سازد، نمی‌توان جامعه‌ای را به سوی توسعه پایدار هدایت کرد.» (۵)

آرشیو بخشی از جامعه است و اقداماتی که برای آشنا کردن جامعه انجام می‌دهد، بر اهمیت او می‌افزاید. اینجاست که ترویج فرهنگ آرشیوی ضرورت می‌یابد و موجب می‌شود که مردم فرهنگ و ارزشهای خود را حفظ کرده و همواره برای شناخت هویت خود کوشش نمایند.

چند نمونه از طرحهای اجرا شده جهت ترویج علم آرشیوی در آمریکای لاتین

انتشار گنجینه اسنادی و فعالیتهای آرشیوی منشاء طرحهای ترویج علم آرشیوی در آرشیوهای آمریکای لاتین بوده است و هدف از این اقدامات عبارت است از: جلب توجه مردم، در میان‌گذاردن تجاربی که پس از شناخت ادارات آرشیوی بدست خواهند آورد و اعلام این مطلب که اطلاعات جالبی در آرشیو و اسناد آن وجود دارد که هم در کارهای تحقیقاتی و هم برای پر کردن اوقات فراغت می‌توان از آنها استفاده کرد. در اینجا به چند نمونه از این طرحها که بطور معمول و سنتی در آرشیوها اجرا می‌شود، اشاره می‌نمائیم:

مرکزی کاستاریکا به آرشیو ملی فراهم می‌آید و همین امر باعث تسهیل در انجام نقش مدیریتی آرشیو می‌گردد.

○ فعالیتهای ویژه کودکان

در هفته ملی بایگانها، برنامه‌ای بنام «گنجینه اسنادی در دست آیندگان» در نظر گرفته شده و دانش آموزان شهری و روستایی در آن شرکت دارند. کلیه فعالیتهای و وظایف آرشیو ملی از ریاست گرفته تا کلیه سطوح هرم قدرت موجود در آرشیو، به مدت یک روز به کودکان سپرده می‌شود. در پایان روز، کودکان در میزگردی شرکت کرده، با استفاده از تجربیاتی که بدست آورده‌اند، متنی را در مورد تشکیلات، فعالیتهای اسناد آرشیوی نوشته و تصویب می‌کنند و برای رئیس جمهوری، نمایندگان مجلس، اعضا هیئت دولت و مطبوعات ارسال می‌نمایند.

علاوه بر آن هر سال روز جهانی کودک را که مقارن با روز استقلال کاستاریکا می‌باشد، جشن می‌گیرند و آرشیو ملی از کودکان مناطق مختلف دعوت به عمل می‌آورد تا در فعالیتهای مختلف شرکت کنند. بطور کلی برای بچه‌های عضو «کانون ملی کودکان» و بچه‌های کم‌توان، معمولی و مناطق محروم برنامه‌های مختلفی ترتیب داده می‌شود از جمله: مسابقات فرهنگی، برنامه درختکاری، تعیین روزی برای انجام بازیهای سنتی و بومی و... بدین ترتیب با بیان آنچه که در آرشیو انجام می‌گیرد، آنها را با آرشیو و اهمیت و ارتباط آن با جامعه آشنا می‌کنند.

در ماه دسامبر، برای کودکانی که اطراف آرشیو ملی سکونت دارند، جشن نونل برگزار می‌شود. این کار با کمک معلمان مدارس همجوار آرشیو و کشیش کلیسای محل انجام می‌گیرد. به کودکان هدایایی داده می‌شود، سرود نونل خوانده شده و بدین ترتیب به کودکان اهمیت فراوان حفظ سنتهای کاستاریکا را خاطر نشان می‌نمایند.

○ برنامه‌های مخصوص افراد مسن

آرشیو ملی برای این دسته از مخاطبین، دو نوع برنامه دارد: افراد مسن می‌توانند با انتخاب یکی از کارهای ذیل اوقات فراغت خود را پر کنند: شرکت در کارگاههای نسب‌شناسی، استنساخ اسناد، آموزش روش تحقیق و...

انجام کارهای داوطلبانه. پس از امضا قراردادی که میان آرشیو ملی و موسسه سالمندان منعقد می‌گردد، آنها می‌توانند کارهای مختلفی را به صورت داوطلبانه انجام دهند از جمله: پاسخگویی به تلفن، ثبت نامه‌ها، مرتب کردن فیشها، تدارک بازدیدهای با راهنما از آرشیو، معرفی نمایشگاهها به مراجعین و...

به این ترتیب به این افراد امکان داده می‌شود تا با انجام کارهای تحقیقاتی و مطالعه، بخشی از وقت خود را به کارهایی اختصاص بدهند که تاکنون فرصت انجام آن را نداشته‌اند.

○ وسایل ارتباطی

یکی از طرحهای آرشیو ملی جهت معرفی برنامه‌های خود، استفاده از وسایل ارتباط جمعی مثل رادیو، تلویزیون و مطبوعات است. در کارهای تحقیقاتی و اطلاع‌رسانی مطبوعات همکاری نموده، از طریق تکثیر نوارهای

علمی و چه به عنوان خاطرات زنده جمع‌آوری شده کشورهای مختلف این قاره) واقف نبوده‌اند، به اهمیت آن پی برده و با آرشیو آشنا می‌شوند و به این ترتیب بار دیگر نقش اساسی آرشیو و اسناد را به عنوان وسیله‌ای اساسی در حفظ هویت مردم امریکای لاتین، یادآور شده و مورد تاکید قرار می‌دهد.

لازم به ذکر است که آرشیوهای کشورهای امریکای لاتین مانند: آرژانتین، برزیل، کلمبیا، کاستاریکا، شیلی و مکزیک غالباً کنفرانسها و میزگردهایی ترتیب می‌دهند که در ارتباط با موضوع نمایشگاه یا پیرامون گرامیداشت واقعه‌ای ملی است و به این ترتیب آرشیو ملی را به مرکز تجمعات مختلف و متنوعی تبدیل می‌کنند.

○ دوره‌های کارآموزی

آرشیو ملی کاستاریکا و دیگر آرشیوهای امریکای لاتین به آرشیویستهای خود و آرشیویستهای خارجی که مایل به گذراندن دوره کارآموزی در موسسات آرشیوی کشورهای مختلف منطقه هستند، آموزش می‌دهد و آنها را با موضوعاتی چون سازماندهی اسناد، میکروفیلم، نگهداری و مرمت اسناد آشنا می‌نماید.

○ اعطای جوایز

شناسایی کارهای برجسته برخی بایگانها و ادارات آرشیوی در زمینه نگهداری، سازماندهی و ارائه خدمات به مردم و کارهای تحقیقاتی موفق در این زمینه‌ها و اعطاء جایزه به بهترین آنها از جمله برنامه‌هایی است که در برخی از کشورها، از جمله مکزیک و کاستاریکا انجام گرفته و بایگانها به صورت فعال در این برنامه‌ها شرکت داشتند و موجب ارتقاء فعالیتهایی شدند که هم به نفع آرشیو و هم به نفع اسناد بوده و از همه مهمتر برای کارمندی که در این بخشها کار می‌کردند، نیز مفید بوده است.

○ فعالیتهای تبلیغاتی برای مخاطبین خاص

آرشیو ملی کاستاریکا، علاوه بر انجام فعالیتهای فوق، دامنه فعالیت خود را گسترش بخشیده و برای جلب تعداد بیشتر مردم طرحهایی دارد که بر مبنای آن در پی بدست آوردن نقش تربیتی و ارائه خدمات به سطوح مختلف جامعه می‌باشد و مردم کاستاریکا را برای حفظ هویت، آداب و رسوم و دین خود در سایه صلح و دموکراسی ترغیب می‌نماید.

این برنامه‌ها موجب جلب توجه افرادی شده است که قبلاً هیچ شناختی نسبت به آرشیو نداشتند و اینک خود را در برابر گنجینه‌ای فرهنگی می‌بینند که خود آنها بخشی از آن را تشکیل می‌دهند. اقدامات زیر نمونه‌هایی از برنامه‌های فوق است:

○ هفته ملی بایگانها و آرشیویستها

آرشیو ملی کاستاریکا در تاریخ ۲۳ ژوئیه ۱۹۸۶ تاسیس گردید و «هفته ملی بایگانها و آرشیویستها» هر ساله در همین تاریخ برگزار می‌شود و هدف از اجرای چنین برنامه‌ای این است که در طی این هفته، بایگانها کارهای مختلفی که مربوط به شغل و حرفه‌شان می‌باشد انجام دهند. یک روز این هفته به گسترش آرشیو ملی و دو یا سه روز به بحث پیرامون مسائل و مشکلات مهم اختصاص دارد و به این ترتیب امکان نزدیکتر شدن بایگانی ادارات و آرشیوهای

ضبط صوت و ویدئو و انتشار اسناد و عکسهای قدیمی در برنامه های فرهنگی شرکت می کند.

○ دیگر فعالیتهای

در حال حاضر، آرشیو ملی کاستاریکا مشغول تهیه اطلاعاتی بر روی «صفحه وب» می باشد تا از این طریق علاقه مندان مسائل آرشیوی در سراسر دنیا بتوانند با برنامه آنها آشنا شوند. این صفحه حاوی اطلاعات ذیل می باشد: چاپ نشریه اطلاع رسانی، مقالات آرشیو ملی و بین المللی، برنامه های فرهنگی و دانشگاهی و نظرات مختلف پیرامون چگونگی دستیابی به مخازن اسناد. همچنین در آرشیو ملی، سالن چند منظوره ای با گنجایش ۲۰۰ نفر جهت برگزاری برنامه های علمی، تحقیقاتی و دانشگاهی در نظر گرفته شده است. آرشیو ملی بازدیدهایی را نیز برای علاقه مندان ترتیب می دهد که این بازدیدها همراه با راهنمایی باشد و اسناد و وظایف آرشیور را تبیین می نماید.

نتیجه

رواج فرهنگ آرشیوی، یکی از مهمترین اقدامات آرشیوهاست و به دلیل تنوع مخاطبین، برنامه های گوناگونی را نیز باید پیش بینی کرد. بدیهی است که آرشیوها علاوه بر نمایش اسناد باید اقدامات دیگری را نیز انجام دهند. بازدیدهای همراه با راهنما برای دانش آموزان، دانشجویان و افراد مسن. برقراری ارتباط مقطعی یا دائم با وسایل ارتباط جمعی. برگزاری کلاسها و سمینارها.

برنامه های تفریحی برای کودکان مدارس به منظور حفظ ارزشها و سنتها. به منظور ترویج فرهنگ آرشیوی باید از وسایل مختلفی استفاده کرد از قبیل:

وسایل اطلاع رسانی موجود.
راهیابی به صفحه وب و قرار دادن اطلاعات مربوط به آرشیو به صورت روزانه.
چاپ آگهی، کتب و تصاویر.
همه این فعالیتهای مؤید آن است که آرشیوها در آغاز قرن بیست و یکم، یکی از اجزاء مکمل جامعه هستند و همواره برای معرفی هویت و حفظ ارزشها، سنتها و اصول حاکمه خود به اطلاع رسانی در سطح وسیعی نیاز دارند. و آخر اینکه دلیل وجود آرشیو، حفظ و سازماندهی اسناد و تسهیل در امر دستیابی به آنها می باشد.

پی نوشتها :

۱- این مقاله با عنوان (La diffusion dans les Archives) توسط آنا ویر جینیا گارسیا و بندیکتیس (جانشین مدیر کل آرشیو ملی کاستاریکا) در مجله Comma در سال ۲۰۱۷ منتشر شده است.

۲ - Ana Virginia Garcia de Benedictis.

۳ - CRUCES Blanco, Esther. " Los archivos Y Los programas pedagogicas " . Boletín Anabad, XLI, N ۲. abril junio (۱۹۹۱), Madrid, Espagne, P. ۴۷.

۴ - VEGA DE DEZA, Aurora de la " Archivos e información " . Nuestra Palabras, Textos Archivísticos Hispaoamericanos. IPGH. ۱۹۹۶, Lima, Perou. P. ۱۷۸.

۵ - Wallot, Jean Pierre. " La Tierra Virgen del Futuro: La Cultura " . Revista de la Asociacion Latinoamericana de Archivos, N ۱۶, enero-junio, ۱۹۹۶, Bogota, Colombia, P. ۹.

